

Besze Imre
1960-1964

Birkózom a múltammal, nem akarom beadni a derekamat az érettségi óta eltelt 30 esztendőnek, s ezen a szombaton szerencsém volt: visszafiatalított a harminc éves érettségi találkozó.

Megyek a váci Duna-parton, föl a réve-lépcsőn, át a piactéren a Dóm elé. Megállok egykori iskolám, a – volt - Lówy Sándor Gépipari technikum ódon épülete előtt. Látom, a nehéz tölgyfa ajtó és a rézkilincs a régi. Nem sokáig hagy egyedül a jelen: valaki vállon vereget, Torma Zoli!- kiáltok fel örömmel. Aztán jönnek a többiek is: Kiss Feri, Czerovszki Misi, Bodonyi Jóska. Öreg diákok. Közel az ötvenhez, de mégis, húszon innen. Ezen a napon – bár ki összement, ki megnyúlt, meghízott, szakállt növesztett az elmúlt évtizedekben – tablóképen lévő portrék vagyunk. Érkeznek tanáraink, jó szívvel, rossz hírekkel. Az érettségi tablón szereplő oktatók és diákok közül, soknak nem vitt a postás meghívót erre a találkozóra. A temetőben nincsenek házsámok... De lapogatjuk egymás hátát, percnyi találgatás után mindenki fölismer mindenkit. Tolulnak az emlékek, diákcsínyek elevenednek. Emlékszel? Amikor a Kacsá... A Jani... A Cimpa, Zrínyi, Sün, Ficsúr.

A becenevek mögött tanárok arc éle villan emlékezetünkbe. Nyílik a nehéz tölgyfa ajtó, belépünk az aulába. Orrunkat megcsapja az iskolák jellegzetes illata: a por-, kréta- és mosószerszag. Egy szemüveges bronz tanár fogad bennünket: Boronkay György, azaz Lexi bácsi. Hajdani nevelőnk nevét tavaly vette fel a váci szakiskola s az öreg pedagógus mellszobra azóta áll itt a zsidó közepén.

Keressük volt osztálytermeink egyikét, találgatunk: itt voltunk legutóbb, azaz 30 esztendeje? Nem a másikban. Találomra kiválasztunk egy földszinten lévő helyiséget, s a harminc esztendővel ezelőtti rend szerint elfoglaljuk a helyünket. A szervezők, halott diáktársaink padjára, fekete szalaggal átkötött fehér szegfűt tesznek. Az emlékezés és a gyász virágait. Névsorolvasás. Kárpáti Pál, hajdani osztályfőnökünk, fejből sorolja: Besze, Bodonyi, Czerovszki, Czopkó... Mi voltunk a pedagógusi pályáján az első s most, a pályabúcsú évében, az utolsó osztálya. Nyugdíjba megy, mondja, elfáradt. Látjuk, megöregedett, megöszült. S látja: mi is arcunkra, termetünkre varrattuk az Időszabóval az elmúlt harminc évet.

Izgalmas órák következnek, s most senki sem bújhat ki a leckemondás alól, igaz, nem is akar. A feladat nem könnyű: kinek-kinek az életéről kell számot adni, mégis, mindnyájan folyékonyan felelünk. Nagy-nagy történelem ez, harminc év történelme.

Eredeti pályáján – mint gépész technikus – kevés osztálytárs maradt: ki gyárigazgató lett, ki lelkész, közigazda, kistermelő, óvónő, vállalkozó, újságíró, vendéglátós. Sorsfordító napokról szólnak a lányok és a fiúk. Taposó malomról és békétlenségről, csalódásokról és kiábrándultságról. Sikerekről és örömeikről is persze. Lányok, fiúk? Inkább anyák, nagymamák, apák és nagyapák. Gazdagok, szerényen élők, elváltak agglegények.

Halottaink. Nevüket hallva arcul csap a múlt, a könyörtelen valóság: rák, májzsugor, baleset. Micsoda skálája van a halálnak!

Hát még az életnek... Ahányan szoltunk, annyi regényt írtunk és éltünk át... De elmúlt a lecke mondás ideje, Kárpáti tanár úr fölállt, s közölte: most minden diák jelest kapott a képzeletbeli osztálynaplóba, mert az elmúlt három évtizedben valahol mindegyikötök jelesre vizsgázott. És hozzá tette: füleimnek kövér vendégség az ilyen feleletek hallgatása. Azok is, amelyek kedvezőbb, és azok is, amelyek kedvezőtlenebb beszámolókat tartalmaztak.

Tanár úr, igaza van. Az élet végtelen változatai – melyeket ezen a találkozón mi, vén diákok átélünk – egy valamit egyformán bizonyítanak így, harminc év után is. Nevezetesen azt, hogy a mi, váci gépipari szakiskolánk – szeretett és nem szeretett – tanárai jó útravalóval

bocsátottak el bennünket annak idején. Az már kinek-kinek a saját sorsa, hogyan és mit sikerült belőle hasznosítani.

Kicsöngettek. Föláll az 1964-ben végzett csonka IV/A osztály, s úgy rajzunk ki a tanteremből, mint annak idején. A padokat persze nem ugorjuk át, s nem lökjük társunkat a folyosó falának: mozdulatunkat lefékezi az érettségi óta eltelt három évtized minden belénk ivódott fáradalma.

(Megjelent a Szabad Földben, 1994-ben)